

BIZALOM

Havonta kétszer megjelenő szemle,

a világ folyásáról és az ember alkotásairól

6. szám.

VI. évfolyam.

1935. március 15.

Március 15-ike ünneplése az országban.

A Magyar Nemzeti Diákszövetség március 15-én nagyszabású ünnepélyt rendezett a Pesti Vigadó dísztermében. Az ünneplő közönség soraiban megjelent Bornemissza Géza kereskedelemügyi miniszter is.

Elsőnek a Budapesti Egyetemi Énekkarok a Hiszekegyet énekelték el, utána pedig Kiss Ferenc, a Nemzeti Színház tagja, Petőfi „Nemzeti Dalát” szavalta el. Az ünnepi beszédet Neubauer Konstantin egyetemi tanár mondta.

— Mint száz esztendővel ezelőtt, — úgymond — most újra forrásban van a magyar ifjúság. Az érvényesüléstől elzárt ifjúság, amely eszméit csak szűk körben hirdethette, évről-évre ezen a napon nemcsak a márciusi ifjúsággal szemben rótta le a kegyelet adóját, de eszméit és törekvéseit is kifejezésre juttatta. A magyar társadalom legnagyobb része azonban nem figyelt föl azokra a gondolatokra, amelyeket az ifjúság hangoztatott és az ifjúság problémáját az állástalan diplomások kérdésére akarta leegyszerűsíteni. Az ifjúság azonban nemcsak kenyeret és megélhetést, hanem eszméinek diadalrajutását is kívánja. Az ifjúság a multnak túlzott liberális felfogásával szemben erős nemzeti alapokat és történelmi kapcsolatokat keres. A népet akarja, megnyerve azt a nemzeti eszmének, az állami berendezés alapjává tenni és az alsó néposztályok megerősítésével keres új forrásokat a nemzet jövője számára.

A nagy lelkesedéssel fogadott beszéd után Tasnádi András színművész elszavalta Végvári „Átkotmondok” és Papp-Váry Elemérné „...mint Jákob” című versét, majd Kósa István, a Magyar Nemzeti

Diákszövetség kulturális vezetője mondott az ifjúság nevében beszédet.

A lelkesedéssel fogadott beszédek után Magyar Imre cigányprimás és zenekara magyar dalokat muzsikált, végül az Egyetemi Énekkarok elénekelték a „Nem, nem, soha!” című irredenta dalt. A lelkes hangulatú ünnepély a Himnusz eléneklésével ért véget.

Ünnepségek a vidéken és külföldön.

Március 15-ikét az egész országban lelkesen ünnepelték meg. A kapott értesülések szerint hagyományos fényvel és pompával áldoztak március tizenötödike emlékének, a vidéki nagyvárosokon kívül Orosházán, Szentendrén, Szarvason, Nagykőrösön, Cegléden, Dombóvárott, Kiskőrösön, Gyömrőn, Nyíregyházán, Békéscsabán, Bonyhádon, Cibakházán, Vácott, Kispesten, Pestszenterzsébeten, Újpesten, Rákospalotán, Csepelen, Soroksáron, Dunaharasztiin, Budafokon, Ráckeviden, Fóton. Devecserben Schandl Károly mondta az ünnepi beszédet.

Március 15-ikét a külföld magyarsága is lelkesedéssel ülte meg. Varsóban, Genfben, Rómában, Kölnben külföldi képviselleteink vezetőivel az élén a magyarok megható ünnepségeket rendeztek.

Németország bevezette az általános védkötelezettséget.*

A német minisztertanács döntése, amely egyetlen rövid határozattal ismét bevezette Németországban az általános védkötelezettséget, annak a sok éve húzódó meddő értekezletsorozatnak egyenes következménye, amelyet „leszerelési konferencia”

* Az általános védkötelezettség abban áll, hogy minden egészséges katonai szolgálatra alkalmas férfi tartozik katonai szolgálatot teljesíteni.

néven ismer a világ. A német kormány elejétől fogva a legteljesebb lojalitás szellemében igyekezett közreműködni a fegyverkezés általános csökkentésének tényleges megvalósítása érdekében. Maga a német Birodalom fegyvertelen volt, mert a versaillesi békeszerződés megfosztotta minden haderejétől. A többi ugynevezett „győztes“ államon lett volna a sor, hogy eleget tegyen ugyancsak szerződésben vállalt azon kötelezettségének, amely szerint fokozatos leszereléssel Németországgal egyenlő színvonalra csökkenti haderejét.

A fegyverkezések fokozatos csökkentése helyett azonban éppen a fegyverkezés fokozatos emelkedését mutatják évről-évre az egyes államok hadügyi költségvetései, s ez, valamint a német állásponttal szemben mutatkozó megnemértés, készítette Németországot arra az elhatározásra, hogy kilépjen a Népszövetségből és otthagya a leszerelési konferenciát.

A német Birodalom ezzel szabad kezet biztosított magának és kormánya most meghozta döntő határozatát: visszaállította az általános védkötelezettséget.

Általános védkötelezettség.

Hitler Adolf birodalmi vezér és kancellár félbeszakította betegszabadságát s visszatért Berlinbe. A kancellár még az nap megbeszélést folytatott a birodalmi kormány több tagjaival. Ennek folyamának minisztertanácsot hívtak egybe, melyen a nagyfontosságú törvény kibocsátását határozták el. A törvény értelmében Németországban ismét bevezetik az általános védkötelezettséget. Németország ezzel a lépésével felmondta a versaillesi szerződés ötödik fejezetének katonai záradékait. A kormány kiáltvány útján hozta a német nép tudomására a törvényt.

A kormány kiáltványa a nemzethez.

A kiáltványt minuenütt kifüggesztették s részletesen ismerteti, melyek voltak azok az okok, amelyek a német kormányt erre a lépésre kényszerítették. Németország 1918 novemberében négy és félévig tartó dicsőséges ellenállás után csak azért tette le a fegyvert, mert bízott Wilson ígéreteiben. A békeszerződések súlyos terheit és az ezekkel járó megaláztatásokat is csak azért vállalta a német nép, mert hitt abban, hogy Wilson elvei valóra válnak s valamennyi nemzet követi Németország példáját és megvalósítja a leszerelést, ami lehetővé tette volna a világbéke megszerzését.

Németország teljesítette a szövetségesközi ellenőrző bizottság részéről reá kiszabott leszerelési rendelkezéseket. A szövetségesközi ellenőrző bizottságnak az volt a feladata, hogy teljesen szétrombolja a német véderőt és védelmi eszközeit.

Németország pontosan teljesítette a versaillesi békeszerződésből folyó valamennyi kötelezettségeit, joggal elvárhatta tehát a békeszerződést többi aláírt hatalmától, hogy ők is teljesítsék ígéretüket és szintén leszereljenek. Ezek az államok azonban egyoldalúan felszabadították magukat a versaillesi békeszerződés kötelezettségeitől s leszerelés helyett állandóan folytatták fegyverkezéseiket.

A kiáltvány ezután kifejti, hogy mindezeket elviselte ugyan a német nép, azt azonban, hogy századokra széttagolják az államokat győzőkre és legyőzöttekre, nem tudja elviselni. A német birodalomnak az 1932. évi decemberi nyilatkozatban ünnepélyesen megígért egyenjogúság nem valósult meg, a német birodalmi kormány képtelennek látta magát arra, hogy továbbra is résztvegyen a leszerelési értekezleten, vagy tagja maradjon a Népszövetségnek.

— A birodalmi kormány ily körülmények között — mondja ezután a kiáltvány — kényszerítve látta magát arra, hogy megtegyje az összes szükségesnek mutatkozó intézkedéseket és véget vessen a jelenlegi állapotnak, amely Németországra nézve nemcsak megalázó, hanem veszedelmes is. Ezért:

1. A német kormány minden szomszédjának már régi idők óta felajánlotta a megnemtamadási szerződések megkötését.

2. Keleti szomszédjával igyekezett megtalálni és meg is találta a szerződéses elintézés módját.

3. Végül Franciaországot ünnepélyesen biztosította arról, hogy Németország a Saar-kérdés rendezése után nem támaszt többé Franciaországgal szemben területi követeléseket.

A német kormánynak azonban sajnálatára látnia kellett, hogy a világ többi része ennek ellenére hónapok óta fokozódó mértékben fegyverkezik.

A német nép biztonsága ismét saját erején nyugszik.

A német kormány ilyen körülmények között lehetetlennek látja, hogy a birodalom biztonsága érdekében szükséges intézkedéseket még tovább hallogassa, vagy a világ tudomása elől elleplezze. Hogyha tehát most már eleget tesz a Baldwin angol miniszter 1934 november 28-án kifejezett ama kívánságának, hogy Németország vessen világot szándékaira, ez a következő okokból történik:

1. Azért, hogy a német népek megadja a meggyőződést — s ezt a többi államnak is tudomására juttassa, — hogy a birodalom becsületének és biztonságának megóvása mától kezdve újból a német nemzet saját erején nyugszik.

2. Ámde azért is, hogy a német intézkedések mértékének megrögzítésével elejét vegye azoknak az állításoknak, amelyek a német népet azzal igyekeztek gyanúsítani, hogy Európában katonai vezérszerepre törekszik. A német kormány, mint a német nemzet becsületének és érdekeinek védelmezője, olyan mértékű hatalmi eszközök biztosítását óhajtja, amelyek nem csupán a német nép területi sértetlenségének biztosítására szükségesek, hanem arra is, hogy Németországot nemzetközileg tiszteltben tartsák és úgy értékeljék, mint az általános béke egyik kezését.

A német kormány ebben az órában a német nép és az egész világ előtt megújítja azt az ígéretét, hogy eltökölt szándéka a német becsület és a birodalom szabadsága megóvásának határain soha túl nem lépni. Különösen a német nemzeti fölfegyverkezésben soha nem fog harci támadó eszközt kifejleszteni, hanem azt kizárólag a véde-

lemre és a béke megtartására fogja megszervezni. Bizvást reméli, hogy a becsületéhez visszajutó német népnek független egyenjogúsággal megadatik, hogy megtegye a magáét a világ megbéküléséért, szabad és nyílt együttműködésében a többi nemzettel és azok kormányaival.

A tavasz ébredése.

Történet az iskolából.

Márciusban új magyartanárt kapott a liceum. Fiatal, sápadt, szemüveges férfit.

A diákok a III. B-ben nagy érdeklődéssel várták az első óráját. Vajjon szigorú lesz-e? Vagy barátságos? Az arca ugyan komoly volt, de hiszen oly fiatal, hogy igazán nem lehet félni tőle.

Komlós Gyurka, az osztály „megrögzött gazembere,” lelkesen magyarázta Kis Lacinak, — aki éppen a „Fogvicsorgató halálfej” című, rendkívül lebilincselő olvasmányt lapozgatta — majd meglátod Laci, milyen tehetetlen lesz az új „tangáz” az osztályban. Úgy elbánunk majd vele, hogy no ...

Még a mondat közepénél tartott, mikor a sokat emlegetett új tanár az osztályba lépett. Érdeklődéssel nézett végig az osztályon, majd elhelyezkedett a katedrán. A tanulók úgy tettek, mintha nem sokat törődnének vele, csak titokban figyelték az arcát. Látszólag mindenki mással foglalkozott. Pozsár és Sütő kockázni kezdtek. Komlós Gyurka a padra szamárságokat firkált. Kis Laci kedvenc könyvét olvasgatta, szörnyen elmerülve abban. Valamennyi talált valami szórakozást. Csak néhány stréber, köztük Schwartz Gyurka, az osztály jelese, ültek úgy a padban, mintha nyársat nyeltek volna. Még a kezüket is karbatették.

A tanár úr az osztálykönyvet lapozgatta, majd szemét végigjártatva a diákokon, hangja kissé remegett, mikor megszólalt.

Kedves fiúk! Mától kezdve én vagyok a magyartanárótok. Az osztálykönyvből látom, a mai lecke Gyulay Pál „Pókainé” című költeményének első hat szakasza... Ki tudná ezt közületek szépen elmondani? A tanulók úgy tettek, mintha nem is nekik beszéltek volna. Schwartz Gyuri jelentkezni akart, de Komlós Gyurka úgy hátbavágta, hogy elment a bátorsága. Nem volt jelentkező.

A tanár úr csodálkozva nézett körül és egy kis csalódással a hangjában megszólalt: Mi az? Hát senki sem készült. No, akkor majd én szólítok fel valakit... Néma csönd. Csak az osztálykönyv lapjainak zizzenése hallatszik... Komlós György! Komlós közömbösen feláll és hallgat... A nagy csendet a tanár hangja zavarja meg: hát nem készültél mára, fiam. Leülhetsz!... Négyes... Pozsár! Pozsár sértődötten állott fel. Nem szívesen hagyta abba a kockázást Sütővel. Végre nagynehezen hozzáfogott a vers elnyögéséhez. Nem ment. Az új tanár őt is leültette és megint beirt egy négyest. Mindenkin végigfutott a csodálkozás moraja. Valamennyien izgultak és bánták könnyelműségüket, bizony készülniök kellett volna. Hirtelen az egész osztály pót-tanulásba kezdett a pad alatt, hátha sikerül még valamit megmenteni. De hiába, a tanár könyörtelenül sorra felszólította őket és egytől egytől

négyest kaptak. Schwartz Gyuri, a jeles, szintén, ő persze el is pityeredett! Hallatlan! Hisz ilyesmi még nem történt a liceum ódon falai között, egy színjeles tanulónak négyest adni! — Kis László — szólt a tanár, miután a fél osztály bebundázott már. Kis lomhán felállt. Mit várhat ő, a rossz tanuló, mikor még a Schwartz is négyest kapott. Holtbiztos, beszéd ő is. Elkezdte a szavalást, de már a második versszaknál megakadt. Az osztályban siri csend. Mi lesz most? Azonban váratlan dolog történt. A nap előbujt és enyhe tavaszi sugarával bearanyozta az osztályt. Egy fecske csicsergése zavarta meg a nagy csendet. Mindenki fellélekzött, a tanár úr arcáról eltűntek a szigorú vonások. Elmosolyodott. A kis fecskét nézte ő is, az első tavaszi fecskét. Kis Laci időközben kitarló puskázás és némi sügás segítségével elnyögte a versét, azt hitte a tanár úr mosolya neki szól és köszönetképpen meghajolt. A tanár most vette észre a felelőt. Mint aki félálomból éled, mosolyogva szólt.

Jól van fiam. Látom, hogy készültél — és az osztály legnagyobb ámulatára beír Kisnek egy jelest. Az óra véget ért és a tavasz beköltözött az új magyartanárra és a diákjai szívébe.

Polgármesteri rendelet a zugvágások megakadályozására.

Szendy Károly polgármester rendelettel adott ki a zugvágások megakadályozása érdekében. A rendelet kibocsátására azért volt szükség, mert a polgármester részint szakközegei jelentéséből, részint a Budapesti Hentesipartestület beadványából arról értesült, hogy az utóbbi időben a főváros területén ismét nagyobb számban történtek engedély nélkül úgynevezett házivágások. A rendelet felhívja a kerületi előljárókat, hogy a sertéseknek a főváros területén való háziölése tárgyában kiadott 1928. évi és 1933. évi polgármesteri határozatokban foglaltakat a legszigorúbban hajtásuk végre és minden rendelkezésre álló módot használnak fel, hogy a zugházivágásokat felfedjék és a kihágási eljárást megindítsák.

A székesfőváros volt tanácsa még 1928-ban beszüntette az állatoknak a főváros zárt területére történő behajtása alkalmával községi fogyasztási adóval való megrovását, továbbá a vágó- és vásárdíj szedését és kimondta, hogy a fogyasztási adók és az egyéb díjak az állatok leölése alkalmával esedékesek. Minthogy a bejelentés és engedély nélkül történő házivágások alkalmával levágott sertéseknek közfogyasztásra kerülő húsát nemcsak a kötelező vizsgálat alól, hanem számtalan jövedéki kihágás adatai szerint az előírt adók és illetékek megfizetése alól is elvonják, a polgármester ennek megakadályozására elrendelte, hogy február elsejétől úgy a ferencvárosi sertésvásárról, mint a közbányai állategészségügyi hivatal hatáskörébe tartozó sertésszállásokból elszállított élősertésekért a mindenkor esedékes élősúly szerinti összes illetékeket, a vágó- és vásárdíjat, a húsforgalmi és fogyasztási adót és a sertésértékesítési hozzájárulási díjat beszedjék.

A győri öregek társasköre, amelynek legfiatalabb tagja 70 éves.

Jegyzőkönyvi határozat: Nem halunk meg soha.

A minap tartotta havi összejövetelét a Győri Öregpolgárok Társasága, amelyről Győrben is kevesen tudnak, holott a legérdekesebb egyesületek egyike az egész országban. Az amerikai százkilósok és dollármilliomosok klubjánál is érdekesebb ez a társaság, mert csak olyan győri polgár lehet a tagja, aki legalább hetven éves. Összejövetelüket László József vendéglőjében tartják, amelyet a gazdája a Magyar Koronához címzett szálló-vendégfogadónak nevez. A fogadó, amely a régi győri vár egyik falán épült, több száz éves multra tekint vissza. A tulajdonos, a magyar vendéglősipar egyik ismert kitűnősége, maga is tagja az öregek társaságának. Készséggel megmutatja a magyar szobát, amelynek hosszú asztalánál, faragott, magyaros székeken szoktak ülésezni az öregek. A régi emlékek, diszoklevelek, Kossuth-kép, virágos falitányérok és kulacsok mellett egy állványon hosszúszerű, fekete cseréppipa pihen.

— Sokorópátkai Szabó István pipája — magyarázza. — Amikor Győrben jár, mindig eljön hozzám és ezt a pipát szívja.

— Talán ő is tagja a társaságnak?

— Ugyan kérem. Ő még gyerek ahhoz, hogy tagnak felvehessük.

— Hát csakugyan hetvenen felül vannak valamennyien?

— Szigorúan. Kivéven három gyakornokot, aki protekcióból jutott be.

— És hányan vannak az öreg urak?

— Pontosán nem tudom a számukat. Az életkoruk összege kitesz 3000 esztendő. Ezt tessék átlagban hetvenötlet elosztani: kijön a taglétszám.

Mikor kissé meghökkenve nézek rá, megmagyarázza:

— Úgy volt, amikor 1933-ban megalakultunk, annyi hetven éven felüli urat hívtunk össze, hogy az éveik számának összege 1933 legyen. A létszám nem volt teljes, mire felvettek három fiatalembert is: engem, aki még csak 65 éves vagyok, Weisz Hugót és Csokonai Vitéz Mihály hírlapírót, aki a legprotekciósabb tag, mert mindössze 60 éves. Ő a korjegyző. Ez volt az alakulás, amely után megszorodtak a tagok. A legtöbben jöttek el egy szép nyári ülésre — mert ha csatakos, fagyos idő van, kevesebb tag jelenik meg — s ezen a szép napon az évek száma 3000-re rúgott.

Megtudjuk, hogy a legöregebb tag Grits Kálmán nyugalmazott postatiszt 86 éves, utána következik Zitrich György nyug. városi főpénztáros és Weisz Vince volt vendéglős 84 évvel, Szabó Sándor kovácsmester 80, Kaszás Sándor kormányfőtanácsos, volt felsőházi tag, szabómester és Lukovits János volt vendéglős 79 éves, László Mihály kisgazda 76 éves. A tagok között van a 72 éves Weisz Vilmos, a Győri Első Takarékpénztár volt vezérigazgatója. A protekciós fiatal emberek egyike, Weisz Hugó, a Back-malom igazgatója, 67 éves.

A legnépszerűbb tag a 72 éves Zászlós Sándor, a bencés gimnázium 73 éves iskolaszolgája, a társaság humoristája.

Nagyon érdekes, szinte megható a cél, amelyért a társaság alakult. László József a bátyjával, László Mihály kisgazdával és Kalmár István közműves munkavezetővel elhatározta, hogy egy társaságba gyűjti be Győr legöregebb polgárait a város régi emlékeinek megmentésére. Az első meghívó aláírására felkérték Győr legtekintélyesebb iparosát, Kaszás Sándor szabómestert, volt felsőházi tagot és azóta ő elnököl a tanácskozásokon. László József szerényen minden díszet az elnökre ruház, holott ő maga takarékpénztári elnök, a vendéglősök országos alelnöke s nem kevesebb, mint harminckilenc egyesület, társulat, kör és szövetséget díszelnöke, elnöke, alapítója vagy választmányi tagja.

— Gyakran jelentkeznek fiatal stréberék — halljuk — akik alig 65—68 évesek és 70 éveseknek vallják magukat. De hamar megállapítjuk a csalafintaságot és az elnök a macskaasztalhoz parancsolja őket. Be kell várniok az idejüket, hogy tagok lehessenek.

Egyizben valaki határozati javaslatot nyújtott be, hogy minden elhunyt tagnak testületileg elmennek a temetésére. Egyhangúlag elfogadták. Nyomban egy másik határozati javaslat is került az értekezlet elé: Nem halunk meg soha. Ezt is egyhangúlag fogadták el. S az alakulás óta az Öregpolgárok Társasága egyszer se vonult ki testületileg temetésre. A második határozat tárgytalanná tette az első.

A társaság elnöke — aki elhárítja magától ezt a címet — 79 évével friss erőben lévő öregúr. A Teleky-utca és Szappanos-köz sarkán, Győr egyik legrégebb házában lakik negyvenöt év óta. A cégtáblájára ez van kiírva: Kaszás Sándor férfi öltönykészítő. A várszerű ház első emeletén van a lakása és műhelye. Huszonöt évig volt elnöke és alelnöke az ipartestületnek és ezért a kormánytanácsosi címet kapta. A kereskedelmi és iparkamara felsőházi tagja is volt. Most díszelnöke az ipartestületnek, az Iparos Dalkörnek és a Légényegyletnek. A fia, Kaszás Jenő dr. ügyvéd, az unokái a bencés gimnáziumba járnak. Nincsen ráutalva, de azért mégis folytatja a méltóságos úr a szabómesterséget.

— Nem sokat dolgozom, — mondja — de dolgozom, ha akad munka. Úgy érzem, ezzel tartozom az iparom becsületének. Ha az iparosok díszelnöke vagyok, nem teszem le az ollót és a tűt.

Ott, ahol az unokái a grammatikát tanulják, a bencés gimnáziumban találkoztunk Zászlós Sándorral, akiről azt mondták, hogy a társaság humoristája. Hát csakugyan, van benne humor bőven, de ezen felül akkora intelligencia, hogy az ember azt hiszi, professzorral beszél.

Pontos évszámokkal tarkítva magyaráz a bencés gimnázium alapításáról, a bencések korát megelőző jezsuita-korszakról, amely száz évvel a mohácsi vész után 1626-ban kezdődött, régi professzorokról, műemlékekről, könyvtárról, fizikai szer-

tárról. Megemlékezik Vass Józsefről, aki a gimnázium növendéke volt, robusztus, nagyfejű fiú, csupa jeles, de nagyon szegény, akit mindig elalvó, nagytestű Tóth István kanonok pénzelt. Beszél diáktalálkozókról, amelyek közül legérdekesebb az az ötven éves összejvetel volt, amelyet Giesswein Sándor hozott össze.

Negyvenhárom éve pedellus, rengeteg emlék van felraktározva benne és sok diákhumor. Felesége, négy fia, két lánya van. Az egyik fia, Zászlós István, a budapesti bencés gimnázium rajztanára, neves festő és szobrászművész. Az ő műve sok más mellett a győri Gárdonyi-szobor is.

Nekihevülve szól az öregek társaságáról.

— A mai fiatalság — mondja — közömbösen megy el a régi emlékek előtt. A győri ember csak jár az utcán és nem tudja sok érdekes dolognak a jelentőségét. Azért kellett az öregek társasága, hogy felhívja a figyelmet a régi kultúrára.

A pedellusi szoba megtelik fénnel. Régi magyar bencés tanárok lelke mosolyog a lámpa körül.

Az Alagút problémája.

Buda központjában lakók, de még a pestiek is, kiknek Budán van dolguk, akik gyalog, vagy autón járnak, az út rövidsége miatt az Alagútat kénytelenek választani útjuknak. Aki az Alagútban kénytelen menni, az mindenkor bizonyos ellenszennel lép oda be, annak gázzal telített kellemetlen és egészségtelen levegője és az úttestek szűk volta miatt. Nem kis mértékben tesszük idegeinket és dobhártyánkat próbára, amikor ott minden pillanatban alig 10 centiméterre suhan el mellettünk egy-egy autó vagy autobusz. Annyira keskeny ott úgy a gyalogjárda, mint a kocsióttest, hogy az új, széles autobusok, ha egymást kerülnek — ami elég sűrűn fordul elő — alig van a két autobus között és ugyanakkor az autobus sárhányója és a járda között 3—4 centiméter távolság. Mondanunk sem kell, hogy mindekor csupán csak a pusztá véletlen és a sofőrök zsonglőrösködésén múlik, hogy ott naponta szerencsétlenség nem történik. Előfordult már, nem is olyan régen, hogy az Alagút járdájára felszaladt autó a gyalogjárókat falhoz szorítva, súlyos balesetet okozott. Azonkívül, ha egy kocsinak ott véletlenül defektje van, úgy azt a nagy forgalom miatt kerülni nem tudván, hosszabb-rövidebb időre forgalmi akadályt képez.

Ma már Budapest megnövekedett idegenforgalma is megköveteli, hogy közlekedési utaink, különösen a főváros közepén kifogástalan, kényelmes és egészséges legyen. Nem kívánatos, hogy Budapest nevezetességeit mutogató Ibusz Autocarjain utazó idegen motalkogázzal telített töddövel és próbára tett idegekkel jusson keresztül a főváros e különleges alkotásán.

Clark Ádám e lovaskocsiknak készült remekműve annakidején bizonyára csodálatot váltott ki, azonban ma már nem felel meg a kor igényeinek. Azt a kívánalmaknak megfelelően át kell alakítani.

Az Alagút problémájának megoldása és kivitele ugyan a kultúrmérnökökre tartozik, de szabad legyen egy megoldási módot az illetékes tényezők-

nek ajánlatni. Elsősorban az Alagút gázzal telített levegőjét kell ventilátorok segítségével a vár utcáin keresztül eltávolítani. Másodsorban az úttestek kiszélesítését kell megoldani és pedig főképpen a kocsióttestet. Ez úgy volna megoldható, hogy a mai kétoldali járdát a kocsióttesthez kell kapcsolni, miáltal az autobusok igen kényelmesen és ami fő, biztonsággal kerülhetik el egymást, távol a gyalogjáróktól. A kétoldali gyalogjárót az Alagút oldaliban kapumagasságnyira viaduktszerűen kellene beépíteni. A járdákat a jelenlegi falból képezett sűrű oszlopok választanak el az úttestől, melyek megakadályoznák, hogy az autók a gyalogjáróra fussanak. Az új beépített gyalogjárókhöz egyenesebb vonalban csatlakoznának a jelenlegi Clark Ádám-téri és az Alagút utcai gyalogjárók is.

Az élet útján.

Az élet útján nagy a tülekedés,
Szinte veszedelmes a közlekedés.

Egymást letiporva törünk előre,
Rálépünk minden gonosz kis ösvényre.

Gonosz ösvények hazug útvesztője,
Befészkei magát gyarló szívünkbe.
Összetör mindent, nagy rombolást tévesen,
Elfordít minket, Istentől egészen.

Bukdácsolva lassan megyünk előre,
Véletlenül sem lépünk a jó ösvényre.
Mint kivert kutyák fetrengünk a szennyben,
Mindég mélyebbre süllyedünk a bűnben.

Terhes a bűn, mi roskadunk alatta
Megtört szívünket tépi a fájdalom.
Az ajkainkról sóhaj száll; irgalom!
Bűnöm ismerem, Istenem bevallom.

Szokatlan furcsaságok.

Az egyik budapesti nagy napilap munkatársa felkereste Fodor Pált, aki számos tudományos munkát írt már a kanárikról, a családi otthonoknak erről a kedves sárgászöld dalosáról. Fodor Pál valóságos tudósa a kanárik világának, tartalmas könyvet is írt a madarokról, szenvedélyes kanáritenyésztő, aranykoszorús mester s a szakirodalomban nevét külföldön is ismerik.

Fodor Pál mesterdalosai között fogadott, akik torkuk bámulatos hangszerén köszöntöttek. A lakás egyik szobájában a falakon a kanáritenyésztők országos szövetségének aranykoszorús mesteri képsítője, állami és egyesületi elismerő oklevelek sorakoznak. Egy falonfüggő üvegszekrényke sötétkék bársonyán hazai és külföldi aranyérmek, Fodor Pál tanulmányi célokat szolgáló madarainak megannyi értékes kitüntetései. Átme gyünk a madarak birodalmába. Celluloid lemezekkel elválasztott egyenlő „fütykalitok”-ban a kanárik énekes orgonája zsong. Magas, csontszínű csőállványon, fehér zománcsal bevont tenyészkalitokban tojó madarak fészkelődnek. Amelyik fészkebe lyukat fúr, ahhoz majd beengedik a párját. Hatalmas méretű röpkalitban, a késői költésű tojó kanárik élénk röppenéssel várják, amíg fészkelésükre sor kerül. A falonfüggő

hőmérő 18. C. fokot mutat. A mintaszerű tenyészetet az egyik sarokban víznyomással működő éneklő gépezet egészíti ki. A furcsa készülékből a fülbemászó, szebbnél-szebb hangváltozatok halk tremolója csendül...

— De hiszen ez a kanáriének remeke, — jegyeztem meg.

— Igen, — hangzik a válasz, — bizonyos esetekben a tenyészetben nagy szolgálatot tehet, például, ha a fiatal hímek énekmestere, az előénekes a kiképzés ideje alatt vedlik, vagy ha csak egy-két előénekesünk van és a sok fiatal hím darálásszerű csicsergése elnyomja azok énekét, — egyébként mint hangutánzó készülék tökéletesnek nem mondható. Hiányzik belőle az élet bensőséges hangja, amely a kanári hangváltozatait a legdallamosabb harmóniába fűzi.

— A fiatal hímek átveszik-e minden esetben az előénekes hangját?

— Ha az énekesjelölt ugyanabból a törzsből származik, mint az előénekes, annak hangváltozatait megfelelő kezelés mellett elsajátíthatja. De gyakori az az eset is, hogy a legkiválóbb származású fiatal hím éneke távolabbi átöröklés révén kellemlen, rikácsoló hangú lesz. A kanári egyébként a legtökéletesebb hangutánzó madár. A kutyaugatást, a csirke csipogását, vagy a kenetlen ajtósarok nyirkogó hangját egyaránt híven utánozza.

A hangátöröklésről beszélt azután Fodor Pál, miközben szorgalmas dalosai halk csengésű trillákkal kísérték szavait...

— A hangátöröklés kérdésével évek óta behatóan foglalkozom. Ha erre vonatkozó rengeteg adataim kétséget kizáróan tisztázzák a kérdést, erről majd részletesen nyilatkozhatom.

— Ezek közül melyik madár éneklő a „Hunyadi-induló“-t?...

— Hunyadi-indulót éneklő madaram soha sem volt, — szólt szelíd mosollyal a lelkes kanári-barát. — Ennek a kanarifajtának egyetlen tenyésztője és tanítómestere Tóth József, akit ismerősei „kanáris bácsi“ néven ismernek...

Az asztal végén kéziratcsomó hever. A felső lapon ez a cím olvasható: A kanáriének hangszerkezetének elemzése és bírálata.

— Mi a lényege ennek az elvont tárgyú munkának?

— Mint a könyv címe is mutatja, a betűk és hangjegyek szerint ismerteti azokat a hangszavakat, melyek a hangbetűk kapcsolódásából származnak s végeredményben a kanáriének egyes hangváltozatait alkotják. A hangelemzés, illetőleg a kanári hangváltozatainak betűk szerinti megjelölése a kanáriének bírálatainak alapfeltétele...

— És a könyv célja?

— Egyik kiemelkedő célja, hogy a kanáriének legtöbb hangváltozatai — melyeket tenyésztőink csak német elnevezés, vagy rossz magyar fordítás szerint ismernek, — azok hangzásának megfelelően érzékelhető magyar szóval is nevet kapjanak. Közlebbi rendeltetése pedig az, hogy a benne foglalt szakismeretek révén, előkészítve mintegy keretet adjon egy nemzetközileg elfogadott „kanáriének bi-

rálati szabályzatnak“ megértéséhez és alkalmazásához, amit minden bíráló jelöltnek tudnia kellene. Meggyőződésem, hogy ha ez a szakmunkám — mint azt tervezem — a közeljövőben megjelenik, belátható időn belül feleslegessé fogja tenni, hogy szakköreink kiállításaink és versenyeink alkalmával külföldi bírálót hívjanak hazánkba.

* Távozásomkor a madarak dalos kórusa búcsúzóul újra énekbe lendült, mintha így akarták volna megköszönni Fodor Pálnak, hogy évtizedes kutató munkásságával igyekszik méltatni és népszerűsíteni istenadta énekművészetüket.

Világ folyása.

Magyarország kormányzója kézirataival a képviselőház feloszlatast nyert és az új képviselőválasztások kiirattak e hó végére s jövő hónap elejére.

Három pálmából megél egy család. Háziasszonyok, amikor ebédet főznek, elég gyakran szágólevest vagy tésztaanak szágófelfujtat készítenek. A szágót a szágópálma, különösen pedig a Metroxylon rumpfii szolgáltatja. Pompás koronája akárhányszor húsz méter magasságban illegeti magát a Szunda-szigetek nedvesmeleg levegőjében. A szágóliszt a törzsből van főlhalmozva. Onnan mosászik ki. Egy-egy törzs 200—400 kilogramm szágót szolgáltat, ami nagy vidékeken főtápláléka a bennszülötteknek. Két-négy fa hat főnyi maláji családot eltart. A szágópálma vadon gyakori, úgyhogy ezeken az áldott vidékeken kemény munka és gond nélkül megélhet az ember. Újabb időben az egyre növekedő kereslet következtében külön szágóültetvényeket létesítettek. Európába a szágó mint gyöngyszágó érkezik. A főkviteli kikötő Ceylon, ahol főként kínaiak kezén levő gyárak készítik a gyöngyszágót. Ceylonból (sziget az Indiai-Óceánban, India közelében, Ázsiához tartozik.) a kivitel értéke évente körülbelül tizenhatmillió pengő.

Aki nem suttohat többé. New-Yorkban nem rég a bíróság Danres Sylvia asszonynak 10.000 dollár kártérítést ítelt meg. Danres asszony ugyanis elvesztette a hangját. Nem a beszélőképességét, még az éneklőképességét sem. De csak forte és fortissimo énekelhet. Sajátságosképpen suttozni már nem tud. És mindez egy orvos műhibájából történt, aki a manduláját kezelte. A mandulák kioperálása kitűnően sikerült, csak éppen suttozni nem tud többé az asszonyka. Ez kitűnt a bírósági tárgyaláson is.

A kivirágzott íróasztal. Percy Sladen angol természettudós két éven keresztül bejárta Brit-Kamerunt és most beszámoló csodálatos tapasztalatairól, amelyek egynémelyike egészen hihetetlennek tűnik föl. A londoni Királyi Földrajzi Társaságban nemrég tartott előadásában a fekete földrész e titokzatos területének legkülönösebb dolgairól mondott el meglepő adatokat. Már a táviróvezeték építése is egészen különös és nehéz munka Brit-Kamerunban. Ha már a földre ásták és megerősítették az oszlopokat és hozzáfognának az izolátorok fölerősítéséhez meg a drót kifeszítéséhez, akkor legnagyobb meglepetésre kiderül, hogy az oszlopok időközben nagyot nőttek. Kamerunban megtörténik, hogy a

szék meg az asztal gyökeret kezd verni. A bútort csak néhány hétig nyugodtan ugyanegy helyen kell hagyni és azt a fölfedezést teheti az ember, hogy a fát időközben ágak és zöld hajtások lepték be. Ezt tapasztalta Percy Sladon az — íróasztalával. Magára hagyta egy sarokban, amikor új expedícióra indult és mikor néhány hét múlva visszatért a kunyhójába, az íróasztalát fehérvirágos kis fává átalakulva látta viszont. — A kameruni föld ekkora termékenysége csodálatosan hangzanék még április elsején is.

Új mellúszóvilágrekord. Higgins amerikai mellúszó New-Yorkban a 100 méteren 1 p. 10·8 mp-cel újabb világrekordot úszott, miután már 1 p. 11·8 mp-cel egyizben 9·6 mp-cel túlszárnyalta a francia Cartonnet eddigi világrekordját.

Patkányháború. Göttingában a francia megszállás idején, 1700 hatvanas éveiben olyan irtózatos patkány- és egérvészedelem jelentkezett, hogy a franciák alig tudtak szembeszállni e váratlan ellenségekkel. Nagy számmal hozattak csapdákat, egérfogókat és valóságos macskarekvirálást rendeztek. Minden háznak, akarva-nemakarva, két macskát kellett beszolgáltatnia és minden hiányzó macskáért három tallért kellett fizetni. Ilyen módon a legrövidebb idő alatt több mint ezer macska gyűlt össze. A városnak nyolcvan „nőszemélyt” kellett alkalmazni, akiknek az volt a feladatuk, hogy az állatokat gondozzák. De hasztalan volt minden fáradozás. A franciák raktárait Göttingából sürgősen el kellett helyezni, különben teljesen elpusztították volna a veszedelmes rágcsálók. 1761. november végén Kasselbe szállították el a raktárakat.

Egyéves Szent Imre városa. Most egy esztendő Szent Imre városa, a régi Lágymányos. Első előjárótanácsnoka, dr. Duday Alajos ebből az alkalomból beszámol az első esztendőről és bizonyítani kívánja az új kerület életképességét.

Ennél a kerületnél csak Óbuda és Kőbánya nagyobb. 190 utcája és 6 tere van. Itt vannak a főváros legértékesebb gyógyfürdői. Lakóinak száma 55.652. Az első évben 571 házasságot kötöttek. A népszaporulat adatai még nem kedvezőek. 120 születés és 290 halálozás fordult elő.

Ami a kerület szociálpolitikai berendezését illeti, 1460 családot, 3800 személyt gondoztak a hatóságok. A kerület szégyenét, az úgynevezett Jeruzsálem-telepet, ahol földalatti lyukakban és putrikban laktak az emberek, már eltüntették. 106 bódét romboltak le. A Lenke-úti állami lakótelep egy részét is lerombolják.

3846 új szegény beteget vettek a hatósági orvosok kezelés alá, 2300 új beteg jelentkezett a tüdőgondozóban. A kerületben három iskolaorvosi körzet van. A kerület egyrésze még csatornázatlan, közegészségügyi szempontból kifogásolható. Ezen segíteni akarnak.

423 új iparendélyt adtak ki. 40 gyárüzem működik. 456 ételmezési árusítóhely van és egy piaccal rendelkezik a kerület.

Szent Imre városa tovább fejlődik. Ebben az évben 191 építési engedélyt adtak ki. Az iskolaköteles gyermekek száma 6586.

A helyéből eltolt torony. Most, amikor sűrűn szóba kerül a belvárosi plébániatemplom eltolásának terve, nem érdemtelen feleleveníteni egy, már 1772-ben megtörtént sikeres épületeltolás emlékét. Igaz, hogy nem egész templom eltolásáról van szó, hanem csak egy toronyról, de ez a torony tömör épület volt és régi helyétől háromszáz lépésnyire tolták el, ami az akkori viszonyokhoz képest igazán műszaki mesterműnek mondható. Ránk maradt egy magdeburgi jelentés, amely így emlékezik meg erről a nevezetes toronyeltolásról: „A tölünk (Magdeburgtól) egy mérföldnyire levő Barleben faluban történt esemény megérdemli, hogy a „mozgásművészet” kedvelői tudomást szerezzenek róla. Az ottani egyik birtokon már mintegy száz év óta meglehetősen nagy torony állott. A magassága körülbelül ötven láb, alul tizenhat láb négyszögben és nyolc lábnyi magasságban nyolcszögletűen van kiképezve; a teteje palából van, gombbal és zászlóval díszített, szóval olyan torony, amin megvan minden, aminek tornyon lennie kell. Egy földműves ezt az épületet megvásárolta a birtok tulajdonosától és bizonyos Götter magdeburgi ácsmester följajánlotta, hogy a tornyot, anélkül, hogy szétszedné, elszállítja a vásárló udvarára, amely mintegy háromszáz lépésnyire van a torony mostani helyétől. Mindenki nevetett ennek az embernek a vállalkozásán és hozzáértő emberek sem jósoltak neki sok jót. De őt nem riasztotta el semmi, megmaradt a terve mellett, hogy bármibe kerül is, eltolja a tornyot. Az alsó falazatot elvágta, azután csavarokkal olyan magasra emelte a tornyot, hogy a küszöb alatt három nagy gerendát erősíthetett meg, amelyek mindkét oldalon kinyultak és ezekre támasztógerendákat erősített, hogy velük legalább két oldalon biztosítsa a tornyot az összedőlés ellen. A gerendák alá kerek dorongokat tett. Ezek egész sor erős tölgyfadeszékán forogtak. Husz lépésnyi távolságban két vontató csigát erősített meg és ezek segítségével a tornyot elhuzta a kijelölt helyre; még csak husz lépésnyi távolságra kell eltolnia, de most már senki sem vonja kétségbe, hogy a terve sikerül. Kezdetben bizony sok nehézséggel kellett megküzdenie. A toronnyal két izben is egy-egy szögletet kellett megkerülnie, mielőtt egyenes vonalban haladhatott volna tovább. Ehhez járult még, hogy az udvar bejárata olyan szűk volt, hogy a tornyot csak éppen hogy átréselhette rajta. Becsületére válik a művésznek, hogy vállalkozását a lehető legegyszerűbb és mégis bevált berendezéssel hajtotta végre és bebizonyította, hogy most már a tornyok sem tartoznak az ingatlanok közé.”

Elsőtétítési légvédelmi gyakorlat Berlinben. Március 20-ra virradó éjjel Berlinre két órán át teljes sötétség borult. Egy nagyszabású légvédelmi gyakorlatot tartottak meg első ízben, egész Nagy-Berlin fölött, hogy a milliós város lakosságát a polgári légvédelem jelentőségével és fontosságával megismertessék.

A jövő háborújában is éjjeli bombatámadásokkal kell számolnunk, fontosabb városok és ipari gócpontok ellen. Bár nappal a kijelölt tárgyak felismerése és célbavétele könnyebb és biztosabb,

viszont nagyobb repülőegységek azonban sokkal könnyebben és gyorsabban ismerhetők fel és így elvész az első fontos előnye a támadónak, a meglepetés. Azonkívül a vadászgépek ellentámadása, úgyszintén a légelhárító ágyúk és géppuskák működése nappali világítás mellett több eredményel fog járni.

Nagyobb sikerrel kecsegtet tehát egy éjjeli légi bombatámadás. Mivel a tájoló és egyéb műszerek ma már igen tökéletesek, a biztos repülésre még holdvilágos éjszakák sem szükségesek. Sőt, minél sötétebb az éj, annál nagyobbak a támadó esélyei. Tudjuk azonban, hogy sötét éjszakán a nagyvárosok fénytere, az erősen kivilágított ipartelepek, nagy pályaudvarok stb. kiváló tájékoztató- és iránytárgyakat képeznek a támadó légi flotta részére. Annál nehezebb azonban az ilyen éjjeli légitámadás végrehajtása, ha ezek a támpontok hiányoznak. Ha tehát a várost, ipartelepelt elsötétítjük, úgy esetleg lehetetlenné tesszük, hogy az ellenség az éj sötétjében azt felismerje és megtámadhassa. A polgári lakosságnak tehát módjában áll egy szigorúan keresztülvitt elsötétítés által az ellenséget félrevezetni, annak támadása elől megmenekülni.

Több ízben végrehajtott hasonló jellegű gyakorlatok célja egyrészt gyakorlati tapasztalatokat gyűjteni, másrészt a polgári lakosságot hozzászoktatni, hogy a szokatlan, megváltozott körülmények között is foglalkozását, folytassa, de mindenesetre — komoly esetben — is nyugalmát megtartsa és általános pánik ki ne törjön.

A világ búzaszükséglete és búzafőlöslége. Bende István dr a Magyar Statisztikai Szemle új számában kimutatja, hogy Európa búzatermése az elmúlt gazdasági évben 411 millió q volt, szükséglete azonban ennél 131 millió métermázsával nagyobb. — Amerikában viszont 37 millió q az eladható főlöslég, Ausztráliában 23 millió q, Afrikában 4 millió q. Ázsia ellenben szintén bevételre szorul, aminek nagyságát gondos számítások alapján 15 millióra lehet becsülni; hiánya van Oroszországnak is, még pedig 6 millió q. — Így a tengerentúl levő világrészek nem fedezhetik Európa szükségletét. Így a világ búzamérlege 82 millió métermázsányi hiánnyal zárul, ami azt jelenti, hogy az idén újra apadni fognak a világ meglévő búzakészletei. — A világ meglévő búzakészlete meghalad 300 millió métermázsát, azaz megfelel egyévi búzatermés negyedrézének; ez a kontinensek és országok egymás között lebonyolódó búzaforgalmát egy éven át tudná minden újabb termés nélkül fedezni.

A walesi sárkány félmillió font költséggel fenyegeti Angliát. Londonból jelentik: Az angol királyok címere tudvalevőleg évszázadok óta a brit és a skót oroszlánt ábrázolja az ír hárfával. Most Wales azt kívánja, még pedig a történészek szerint is jogosan, hogy címerében levő sárkányát is vegyék be a királyi címerbe. Angliának azonban a kérés teljesítése fontmilliókba kerülne. Valamennyi állami pecsétet ki kellene cserélni, új állami

ügyirat-papirokat kellene nyomtatni és így tovább. Utóljára I. György király idejében változtatták meg az angol királyi címet. Amikor I. György lemondott a francia királyi trónról, a francia lilimok eltűntek az angol királyi címerből. Akkoriban azonban — évszázadok előtt — az állam élet keretei még sokkal szerényebbek voltak, úgy hogy a címer megváltoztatása nem okozott jelentős költséget.

Keresztrejtvény.

1	2	3	4	5	6
7			8		
9		10			
	11			12	
13	13		14		
15			16		
17			18		

Vízszintes sorok.

1. Nagynak az ellentéte.
4. Ugyanazt jelenti mint titokban figyel.
7. Világrész neve, melyet Kolumbusz Kristóf fedezett fel.
9. Tata szó első két betűje.
10. Annak a három betűből álló helynek a neve, ahová hajók futnak be. (Előtte „a“ névelő is irandó, evvel együtt 4 betű.)
11. Minden cselekedetnek van. (Három betűből álló szó.)
12. Számjel, egy mássalhangzó hiányával.
14. Izomszalag másik neve.
15. Kőművesek dolgoznak rajta.
17. Dunántúli csatorna, a Balatont és Dunát köti össze.
18. Kutyaugatás három hangja.

Függőleges sorok.

1. Ugyanazt jelenti, mint huszáros de, 7 betűből áll.
2. Az égbe száll.
3. Tagadó szócska. (Két betűből)
4. Olasz pénz neve.
5. Három betűből álló földművelőszerszám neve, de az utolsó betűn vesszővel.
6. Ilyen iz is van. (Pl. az eceté.)
8. Vissza: Kutya teszi (K helyett V betűvel)
11. Szabó szerszáma.
13. K-val kínai napszám.
14. Az a három betűjű szó, mely a következő kifejezés módnál a pontok helyén szokott lenni. ...szakadtáig.
16. Hiányos táv.

Felelős szerkesztő és kiadó:

N. GÖLLNER MÁRIA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

FOGHÁZMISSZIÓ HELYISÉGE

Budapest, V., Szalai-utca 10.